

СТАНОВИЩЕ

от проф.д-р Александър Рангелов

член на научно жури в конкурс за заемане на академичната длъжност „ДОЦЕНТ” обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски” в ДВ бр. 19/9.03.2010

Относно : научната,научно-приложна и професионално-академичната дейност и продукцията ,представена от участниците в конкурса.

В конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент”, обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски” в ДВ бр.19/9.03.2010 г. е датирано сериозно присъствие на два кандидата-д-р Стефан Дечев и д-р Милена Ангелова. Академическите претенции на кандидатите са подкрепени със солидна научна продукция, реферирана по профила на конкурса.Консолидираните им научни профили покриват изискванията за заемане на академическата длъжност „доцент” и дават живот на здравословната конкуренция, в която се намират балансираните основания на избора по този конкурс.

Респетиращата заявка на д-р Дечев получава ресурс от няколко кръга с различна хабилитираща тежест : монографични трудове,номинирани като продукция с хабилитационен характер ; публикации, несвързани с темата на дисертацията и публикувани преди защитата ѝ ; рецензии и научни съобщения,научни интервюта , учебни помагала.. Сред регистрираните 15 заглавия с хабилитационен потенциал отбелязвам нарочно някои от тях , представили важни неща от интимния профил на изследователския му етос : „Политика,пол,култура”/2010/, побрала студии и статии по нова българска история,някои от които публикувани в други форуми като- „Комуникации,политика и обществено мнение в България през 80-те и 90-те години на XIX в./Балканът и морето.Послания към времена и поколения” Благоевград ,1999/ , или „Градът и общественото мнение в България през 80-те и 90-те години на XIX в.”/Балканистичен форум,1997,кн.2/ ; „В търсене на българското:мрежи на националната интимност /XIX-XX в./ ” /2010г./ ,чийто патос е обсебен от интимизиране на изобретеното-национална държава,национална идентичност и символи на всекидневието- XIX-XX в.,особености във функционирането на българската публична сфера , в екзистенциалното битие на общественото мнение и „Who are Our Ancestors? “Race”,Science and Politics in Bulgaria 1879-1912” /Saarbrucken ,2010/ - кръстопътни тематизации ,разположили се в остросюжетното поле, изстрадващо епистемологическите затруднения в търсене на идентичността.

Достойнствата на темите ,привлечени от д-р Дечев в изследователското му портфолио декларират траен интерес към основополагащи проблеми на историческото познание. И още нещо- нормално-очакваното от концентрацията върху историческия етос капсулиране на изследователската рефлексия не се е случило и тя щедро предлага съдържателно, енергично- коментарно усвояване на темите в един по-всеобхватен социокултурен контекст.Привидната разпръснатост на научните интереси на д-р Дечев - национализъм и национална политика,национализъм и сексуалност,история на социалния пол,пречупена през призмата на политиката,,история на политическата култура,национална идентичност и всекидневие и т.н., всъщност е побрана в продуктивна трайност на изследователска рефлексия, дала живот на последващи съдържателно наситени изследвания и проекти.Съдържателно-тематичната последователност е декларирана и в поредица от статии , радващи се и на „вторично”

битие като развити съдържателни части в монографичните трудове с хабилитационен характер.

Широкоформатният анализ е обосновал изводи, вплетени в полемично-критичен диалог с привично предпоставени тези и утвърдени конструкции на приети конвенции, за да проблематизират, или най-малкото - при внимателно промисляне на историческия материал - да динамизират отворени питання пред историческата наука, свързани с българската тема. Така, в тематично-обвързаната продукция редом с филипиките срещу вулгарния марксизъм в историографията, д-р Дечев проблематизира предпоставеното разбиране, че българския народ постоянно е обсебен от мисълта за решаването на националния въпрос; отхвърля опростенческото пренаписване на миналото след 90-те години - белязано и с методологическите ротации на десни и леви, в особено ревнителната им претенция относно „патримониума“ върху истината; регистрира като непродуктивно херметизирането на социалната история без политически контекст, но същевременно ще отбележи, че и властта не може да бъде тотално еманципирана от социалните отношения, от излъчваните от тях конфликти - или, което е същото, тя трябва да бъде максимално социално и културно ориентирана.

В продукцията на д-р Дечев е забележима особена ревнителност в методологическите търсения, апробирани в промислянето на новата политическа история в контекста на по-отдалечената „нова българска история“. Привлечен е и международния контекст, за да се декларират намерени паралели с методологически иновации в историческото познание / Франция, Англия, Германия и Италия /. Неслучайното присъствие /въпреки „случайното занимание с история“! / на д-р Дечев като съставител, научен редактор и автор на две студии и една статия в ”В търсене на българското: мрежи на национална интимност /XIX-XXI в.“ /-2010 г./ експлоатира този благодатен контекст в съдържателни и енергични тематизации на националната идентичност, на всекидневното преживяване на националното, на елементите и символите на всекидневието в националната идеология и мисленето на националната идентичност. Изследването на националните символи свързани с темите на всекидневието организират смисъла на интимизирането – на процесите на посредничеството чрез ритуали, практики, дискурси и семантично натоварени обекти, направили възможно реалното битие на държавата-нация за гражданите ѝ.

Изследването на българските национални символи свързани с всекидневния живот е мислено като пре-намиране на етоса на преживяване на националната идентичност. Реализирана е амбицията да се тематизира подценяван аспект в социалните и хуманитарни изследвания, чието дискурсивно разбулване звучи така-как определени икони и символи на националната идентичност, на националната идеология са играни и интимизирани в рамките на всекидневната житейска среда, създадена от институции на националната държава. Редом с това е представено нещо и от културната интимност на „съпътстващи“, теми като - инвенцията на национални символи и реалното им възплащаване във всекидневния живот на нацията в модерната и съвременната епоха. Инвенцията, идентичността и интимизацията организират полето за продуктивни теоретически обновления, за да се преодолее например противопоставянето между инвенции и инструментализации. Промислен е българския случай в контекста на взаимозависимостта между национална идеология, идентичност и всекидневен живот - по-специално нещо от конкретиката, свързана с инвенцията, с изобретяването на традиции, с особеностите на зависимостта между изобретените традиции и социалните промени през последния век и половина развитие на българското общество. Теми, усвоени с интердисциплинарност в методологията на изследванията, с признаването като базисни и определящи на историческите методи, с методи от позната от „Анали“ история на всекидневието, за да се преодолее конвенционалната обособеност на

отделни академични полета и се организира плодотворна платформа за търсене на адекватни отговори. Нарочността на осмислянето на българския случай в „международен контекст“, прави възможна благодарта на сравнителния анализ.

Препратките към основни тематизации в изследователските продукти на д-р Дечев изискват експертиза от различни научни области, интердисциплинарност, за да се постигне онази „културна интимност“ на процесите, придаваща им живот, осезаемо релефна битийност. „Странични полета“ маркирани от теми на историографията, културната история, етнография, социална история редом с историята и историческата антропология се застъпват, преплитат - забележимо в „Политика, пол, култура“, в „В търсене на българското. Мрежи на националната интимност /XIX-XX в., в Who are Our Ancestors? Race, Science, and Politics in Bulgaria 1879-1912“ /Saarbrücken 2010/. Емпирическата среда е репликирана от широк кръг основни извори - списания, мемоари, парламентарни дебати, политически речи, исторически изследвания и популярни исторически описания, изследвания в сферата на физическата антропология, исторически описания. Декларирани са изкушенията на използваната политическа инструментализация, домогваща се до привидно научнообосновани решения на множеството проблеми излъчвани от драматургията на „наследството“-славяни, хуни и славяни, татари, доминацията на славянската теория, европейските изследвания и академическите отговори относно произхода и националността, сравнителни заблуди и злоупотреби и т.н. и пр. Повествованието е реализирало строгостта на научното изследване чрез очарованието на добър разказвач, демонстриращ овладяност на историческия материал и разположил неслучайно множеството „истории“ на едно интердисциплинарно, културологично наситено равнище.

Академическият профил на д-р Дечев е доуплътнен и от мащабното учебно помагало „Мъжественост и политика в България/1879-1944“-/2005 г./ . Редом с продуктивният трансфер на изследователски продукти в образователната практика този „рийдър“ демонстрира нещо от новото лице на академическо присъствие, като обещание за качество в образователния процес. Забележимо е участието на д-р Дечев в работата на международни научни форуми дало живот на последващи публикации. Непренебрежими са и академическите му ангажименти като гост-преподавател в чуждестранни университети / 2 г. в Комплутенсе-Мадрид ; половин година в Института за източноевропейски изследвания, Амстердамски университет/.

Списъкът на публикациите, представящ профила на тематичните изкушения на д-р Ангелова внася онова успокоение, носено от срещата с изграден академичен профил. Успокоение, систематизирало удоволствието от срещата с университетско присъствие на преподавател, закъснял в заявката си за производство в по-горен чин. Две монографии- /в основата на монографията „Образцово село“. Модернизационният проект за селото в България /1937-1944 / е дисертационния труд на Ангелова, защитен през 2004 г./, почерпили енергия от драматургията на последните десетилетия от развитието на българското общество, 7 съставителства /в съавторство/, 15 „по-малкомащабни публикации“ след защита на докторска дисертация през 2004 г. /с публикациите преди защитата, набъбващи на 37/, от които три статии в съавторство и две рецензии са респектиращите свидетелства на горната констатация. Обемната продукцията е регистрирала присъщия и на Дечев технологичен подход, апробиращ определени тези в отделни по-малкоформатни изследвания- например в статии като „Под знака на образцовостта“-щрихи към една програма за българското село /1937-1944/ -В: Власт и социума, Известия по история, 1, Благоевград, 2003 г. ,или „Едно по-привлекателно, хигиенично и удобно място за живеене...“ Селският дом във фоуса на официалната нормативност-средата на 30-те –средата на 40-те г. на XX в. –

Балканистичен форум,1-2-3,2002 и подобно на други,тематично ангажирани изследователски продукти с работен профил „Социална история на туберкулозата в България”, да организират рамките на съответния им монографичен формат.

Монографията „Образцово село”.Модернизационният проект за селото в България 1937-1944” в известна степен е обективирала обоснованата надежда на д-р Ангелова,че модерната методология и интердисциплинаростта на изследването са преодолели наложили се подходи към изследване-респективно в изграждането на „разказа”- на „селската проблематика”.В архитектурата на изследването са записани развити идеи на дисертационния труд на д-р Ангелова. Изследователският почерк, квалифициран от нея като като комбиниран подход „между архива и терена” ѝ разрешава да промисля сложни феномени, останали неуловими за традиционната историография чрез реконструирането на собствената им „културна интимност” и в това да намери основанията на претенцията за принос в българската историческа антропология. Д-р Ангелова намира за уместно и- още по-добре-нарочно да припомни, че редица привични присъствия в публичната общинска инфраструктура като училищни градини,здравни служби,бани и пр. са завещана продукция от реализацията на държавни стратегии за развитието на българското село,от изграждането на институционални мрежи за реализирането им,модернизирани дома, бита и публичното пространство . За да се окаже и значимо нещо от архитектурата на последващи промени в жизнените условия от средата на 30-те до средата на 40-те години-и най-вече на промените и в обикновените хора.

Продуктивната комбинация между традиционна аграрна история,социална история на селячеството и историческа антропология е родила многопрофилно монографично изследване,обединило големия разказ за реализацията на програмата в национален мащаб и микроисторическия подход върху приложението ѝ в конкретно българско село. Комбинацията класически наротив - „изследване на случай” е позволила съдържателното изучаване на трудно уловими по документален път процеси и прилагани аграрни практики в програмата за модернизиране на селото и селския бит,наречена „Образцово село”. Направила опит в да оцени в сравнителна перспектива в каква степен тази програма е алтернатива на колективисткия проект за българското село реализиран след 1944 г. д-р Ангелова ще отбележи ,че развитието на събитията след 1944 г. не е предоставило шанс за свободна „конкуренция на двете визии и обрича първата ако не на директно отрицание,то със сигурност на съзнателна забрава”. Изследването е промислило в широк контекст предисторията,политическите,правни и икономически аспекти на идеята,самата ѝ реализация и локалното ѝ приложение в едно от стотината „образцови” села..

„ /Не/споделената памет на късния социализъм.Движението „Народната памет разказва”/1983-1989 г./” ,редом с поредица статии ,в които-привично-познатата изследователска практика апробира тези на голямата тема - като „Възродителният процес в репертоара на мемоарната кампания „Народната памет разказва” /1983-1989 г./, „Women’s Memoirs in the Collection of Documents about the „Narratives of Popular Memory” Campaign (1983-1989)” или , „Партията- майка и нейните героични синове. Ролята на клиентелисткия дискурс в едно клиентелистко балканско общество”- са реалните референции на постигнат сериозен прочит на начина, по който се изграждат,функционират и разграждат някои от символните форми на обществото на социалистическото време, на неговата колективна и историческа памет.На специално внимание се радват социално изработените и режисирани механизми за придаване на идентичност и преживяване на идентичност,начините на изграждане на символните форми на обществото,на колективната и историческа памет, на най-радикалните форми на контрол над паметта . Д-р Ангелова припомня,,че създаваната единна култура на

спомняне и забравяне проблематизира правото на памет-особено политическата употреба на спомените и политическите инструментализации на миналото. Системно поддържана практика,резюмирана в създаването на колективна памет в рамките на официалната политика на режима и разписана като задачи и функции на „народната памет”.Изследването е с забележимо присъствие в дискуссионното поле,организирано от разположени модерни дискурсивни интерпретции на „близкото минало” и е с реален принос в идентифицирането на онзи материал,върху който е възможно изграждането на съдържателно-аналитична картина на процесите в българското общество.

Наистина, д-р Ангелова е убедителна в тезата си,че социалната история на медицината е продуктивно поле за анализ на обществените отношения,на динамиката в развитието им . Приела е , че креативната среща на естествени и социални науки е декларирана с особена сила в изследванията,посветени на туберкулозата като особено „драматичен фактор в историята на модерността през XIX и първата половина на XX в.”. Значимата тема по-скоро манифестира намерението за монографичен труд в това проблемно поле,оказало се домен преди всичко на социално-медицински изследвания и почти negliжирано от историческата рефлексия,но редица нарочни статии като „Научно и социално конструиране на болестта:туберкозата в края на XIX –първата половина на XX”,или „В единен противотуберкулозен фронт”.Борбата против туберкулозата в социалната и здравна политика на българската държава-1944-1951”, „Обществени организации в сферата на здравеопазването до 1944 г., “The politics of “social diseases” in Bulgaria-between society initiatives and state engagement. The Society for Fight against Tuberculosis /1908-1948/” декларират траен интерес и продуктивен опит за анализ на българските политики през този период.

Д-р Ангелова се разграничава от традиционното вглеждане в институционалното изграждане и законодателните регулации в тази сфера ,за да се опита да преформатира „тематичния фокус в неговото осмисляне „. Модернизираният подход е включил в аналитичното усвояване на проблематиката не само институционалното равнище,но и локалните измерения на процесите /села,градове,региони/ и по този начин историята на здравето е трансформирана в проблемно поле и на историята на социалната работа.Споменатите статии,редом с други тематично ориентирани публикации регистрират очертанятията на монографичен формат на изследване с работно заглавие „Социална история на туберкулозата в България”.

Публикациите на д-р Ангелова в трите тематични пространства –политики на паметта при социализма,модернизационни проекти на селото в България през 30-40-те години на XX в. и история на социалната работа и на общественото здравеопазване в България през първата половина на XX в. регистрират сериозни доказателства за значима трайност на изследователските енергии в проблемни полета, в които са разположени декларираните от нея несъмнени приноси-приноси, споделени в тази критическа рефлексия.С принос към академическия профил на д-р Ангелова е и участието ѝ в разработването на учебни помагала ,които обслужват образователния процес.Тя е член на екипи, подготвили колективни издания,като учебното помагало „История на местното самоуправление”- за специалност История в курса „История на местното самоуправление”.Основни ресурси за дидактическата част на курса „Историческа антропология” са осигурени от друг колективен продукт-„Семейство.Религия.Всеидневие на мюсюлмани в Западните Родопи/Историка-антропологически аспекти/. Монографията „Не/споделената памет на късния социализъм.Движението „Народната памет разказва” /1983-1989/ подпомага студентите в курса „Политики на паметта през епохата на социализма /1944-1989 г./. Свидетелства за полезен трансфер на постигнатото в изследователските продукти в образователния процес.

Забележимите достойнства на д-р Дечев и д-р Ангелова като университетски преподаватели и научни работници, регистрирани в значимо по обем и качества научно творчество, в активното и плодотворно участие в международни форуми разсейват предпоставени подозрения към регионален научен проициализъм, за да ги позиционират като сериозни кандидати за заемане на академическата длъжност „доцент”. В сравнителна преспектива достойнствата на кандидатурата на д-р Стефан Дечев обаче предлагат онези малки, но достатъчни предимства, които го превръщат във фигурата, на която най-вече прилягат „регалиите” на длъжността доцент по този конкурс. Тези предимства произтичат от привлечените в иначе обемното му изследователското портфолио по-релефни /и значими/ исторически сюжети, реализирани с подкупваща лекота и представени най-вече убедително-респектиращи свидетелства за овладяност на сложната материя ; от солидните международни изяви, дали живот на поредица от публикации, от забележимото участие в международни научни форуми , от по-солидната академическа практика като университетски преподавател-репликирала тези достойнства и с битието му на гост-преподавател в чуждестранни университети / двугодишно присъствие като гост-преподавател във Факултета за политически науки и социология към Университета Комплутенсе /2001-2003 г.-Мадрид/ и подобен плодотворен ангажимент като гост-преподавател в Института по източноевропейски изследвания- Амстердамски университет -1997 г./

Достойнствата на научната продукция, продуктивният трансфер на знания в образователната практика и сериозните референции като университетски преподавател предлагат основанията на положителната оценка на кандидатурата на д-р Стефан Дечев като участник в конкурса за заемане на академическата длъжност „Доцент”. Предлагам на членовете на научното жури с единодушен позитивен вот да нотифицират заемането на академическата длъжност „доцент” по този конкурс от д-р Стефан Дечев.

22.01.1012 г.

Проф. д-р А. Рангелов

